

Úr bókini »Ide og arbejde« til Hedtoft

P. M. Dam:

FÆRØERNE OG NORDEN

Hvad forstås ved et folk — en nation?

Et måske underligt spørgsmål som indledning til et par ord om Færøerne og Norden»

Men det har jo desværre været tilfældet, at Færøerne igennem århundreder har henligget upåagtet selv af Nordens førende personligheder inden for åndens verden, idet man kun har talt om fem nordiske nationer — Danmark, Norge, Sverige, Island og Finland.

Begrebet den sjette nordiske nation var dengang ikke kendt eller anerkendt, hvilket dog ingenlunde har sin forklaring i en bevidst uvilje eller modstand imod det lille færøske folk, men kun i manglende kendskab til Færøernes virkelige nationale, kulturelle og erhvervsmæssige forhold og liv i det hele taget.

Det er under indtrykket af, at der i hvert fald for nogles vedkommende stadig er en del tilbage at ønske med hensyn til forståelse af eller viden om de færøske forhold, at man fra færøsk side, hvergang færingerne stilling i Norden er på tale, føler trang til at få foranvænte spørgsmål nærmere præciseret, hvortil kommer, at der som bekendt af mange mennesker ikke gøres forskel på ennation og et rige.

Færøerne udgør en integrerende del af det danske rige. Men et rige kan som bekendt bestå af mange nationer, jvf. de forenede Stater, Rusland, Jugoslavien, Schweiz m. fl.

Hvorvidt der er tale om en nation eller et folk, beror jo på selvstændigheden eller egenartetheden af befolkningens sprog, dens sæder og skikke, materielle som åndelige liv og kultur, hvis karakter og udvikling altid i høj grad påvirkes og bestemmes af landets natur, beliggenhed og livsbetingelser.

Det erkendes nu, at færingerne med deres eget sprog, egne sæder og skikke, særegne liv og selvstændige nordiske kultur og nordiske oprindelse er en nordisk nation.

Det har glæde os at opleve, at man fra de andre nordiske brodernationers side under prag af en festlig stemning har budt det lille færøske folk velkommen i rækken som den sjette nordiske nation.

Uden hensyn til størrelsen har hver enkelt nation i det store og hele de samme problemer at tumle med. Omfanget og udslaget af disse er selvfølgelig forskellig og står i forhold til det enkelte folks størrelse, men er af samme betydning og livsværdi for det enkelte individ inden for de små som indenfor de store nationer.

Bortset fra de store aggressioner, der med kynisk vold og brutalitet har udslettet ikke bare mange små, men også store nationer, viser historien eksempler på, at livsbetingelserne for enkelte

smånationer har været så hårde, at de nationalt set ikke har evnet at holde sig over vandet, men er gået til grunde i livets malstrøm.

Vi betragter det ikke bare nationalt, men også socialt og menneskelig set som den største lykke, at det forundtes os at høre med til Norden i rigsfællesskab med et folk, hvor Grundtvigs bevingede ord om menneskene ukrænelige ret til frit at tænke, tro og tale har sænket sig i hver enkelt borgers sjæl, som en hellig og ukrænelig lov, og hvor de demokratiske rettigheder og respekten for den enkeltes ret til at leve som et frit menneske under beskyttelse af en stadig fremadskridende lovgivning har nået et stade, der måle sig med, hvad man har opnået indenfor de mest fremskredne nationer. Til disse har man glæden at kunne henregne de øvrige nordiske broderfolk, og overalt i Norden er det arbejderbevægelsen, der har været stødskraften i de økonomiske og sociale reformarbejder.

Færøerne har under og efter den sidste verdenskrig på grund af de af denne skabte højkonjunkturer og særlige omstændigheder med en kraftig national højlegang og omformningsproces været en del fremme i rampe-løst.

For at undgå en eventuel misforståelse hos dem, der ikke har haft lejlighed til at sætte sig ind i forholdene, ønsker jeg gerne at fremhæve, at Øernes nye styrelsesordning, der skabtes med det danske folk, til alle tider vil stå som et strålende eksempel på Danmarks forståelse og frisind over for sin mindre broder Færøernes nationale rettigheder.

Det er mig en særlig glæde at kunne sige, at det danske Socialdemokrati med Hedtoft i spidsen har indlagt sig en uvisnelig hæder og fortjeneste ved med tilslutning fra samtlige danske partier at have gennemført denne i historien enestående nyordning mellem to brodernationer. For de færøske socialdemokrater knytter der sig det glædelige og interessante til nyordningen, at den i sit indhold og form svarer næsten nøjagtigt til et valgmanifest, partiet lancerede til et kampvalg straks efter krigens ophør med den klingende titel:

En venskabs og frihedens pagt mellem det danske og færøske folk.

Nyordningen har løst alle sproglige og andre nationale problemer mellem færingerne og danskernes, ligesom den lægger selvstyreprinsippet fast:

Alle sager vedrørende Færøerne inddeles i to grupper, A- og B-sagerne. A-sagerne omfatter den største del. De vil efterhaanden, som hjemmestyret (lagting og landsstyre) eller regeringen måtte finde det mest formålstjenligt for det færøske samfund, økonomisk, lovgivnings- og styrelsesmæssigt,

kunne henlægges under hjemmestyret uden særlige forudgående forhandlinger.

B-sagerne forudsætter derimod en nærmere forhandling mellem regeringen og hjemmestyret, forinden de kan gå over til hjemmestyret.

Sager af decideret færøsk lokal betydning eller som i deres beskaffenhed forudsætter hjemmestyrets overtagelse er selvfølgelig overgået til dette.

Men retten til overtagelse betyder naturligvis ikke noget skal.

Friheden ophæver det psykiske pres, der kendetegner ethvert undertrykt folk, og afværger enhver følelsesmæssig overeksponeret, kunstig og uoverlagt spontan demonstration.

Det frie valg giver tid til nøgtern, rolig og moden overvejelse.

Finder parterne — regeringen og hjemmestyret — det tjener færingerne bedst at lade en større eller mindre del af A-sagerne forblive fællesanliggender, sker ingen overtagelser af dem. Og dette har just været tilfældet for en lang række A-sagers vedkommende, hvis betydning er af fundamental art for Færøerne, just fordi de bibeholdes som fællesanliggender. Eksempelvis kan nævnes skolevæsenet, den sociale forsyning, kirken, havnebygning m. m., hvortil kommer de B-sagerne som retsvæsenet, pengevæsenet, udenrigsanliggender m. fl.

Lovgivningen for fællesanliggenderne sker i rigsdagen efter behandling og indstilling af lagting og landsstyre.

I kontinuitet heraf har Færøerne to repræsentanter i rigsdagen og en i landstinget.

Fællesordningen har i den her skitserede frivillighedens form virket fuldkommen gnidningsløs og i en atmosfære, der har været præget af en venskabs og forståelsens ånd, som gang på gang har vist sig i tand til at løse de opgaver, man alene ellers måtte have ladet ligge.

Det har været og er min overbevisning, at netop denne på den fuldstændig frie vilje hvilende samhørighed mellem det danske og færøske folk vil holde, når ellers alle andre bånd bryster.

Færøernes socialdemokrati, der er af forholdsvis ny dato, fik sine to første lagtingsmænd valgt i 1928 og har nu 6 af 25 lagtingsmedlemmer. Der kan nu, da man så lykkeligt har fået løst det færøsk-danske nationale og styrelsesmæssige spørgsmål, med fuld kraft stiles imod en forening af den færøske og den øvrige nordiske arbejderklasse ved medlemskab i Samvirkende og andre af arbejderklassens organisationer. Vi gør det i forvisningen om, at det mere end noget andet kan tjene til at hjælpe den færøske fisker- og arbejderbefolkning til at opnå de samme økonomiske, sociale og åndelige goder, som dens nordiske kammerater har og videre vil komme til at tilkæmpe sig.

Men inden vi er kommet så langt, må der gøres et hårdt arbejde og vindes mange sejre, thi det må erkendes,

Tórshavnar líkkistugoymsla

hefur telefon nr. 2206
ymiskir prísir
JACOB C. JOENSEN
snikkari

Ortopædisk læknaviðgerð.

Deildarlækni við ortopædisk hospital, København, Anthonsen, verður í Föroyum í døgunum 15. juni til 4. juli í ár. Arbeiddsetlan deildarlæknans er lögd soleiðis:

I Tórshavn á Dronning Alexandrines hospitali frá 16. juni til 19. juni incl.

Á Tvöroyri á Suðuroya sjúkrahúsi frá 20. juni til 23. juni incl.

I Klakksvík á sjúkrahúsinum 25. juni til 27. juni incl.

I Tórshavn á Dronning Alexandrines hospitali frá 30. juni til 3. juli incl.

Viðtalutíð frá kl. 9—12 og frá kl. 14—16, 20. juni tó bert frá kl. 14—16.

Ortopædiskir sjúklingar, sum ynskja viðgerð, eiga at siga sjúkrahúsinum í sjúkrahúsdömi teirra frá ikki seinni enn 7 dagar, áðrenn læknin kemur á sjúkrahúsið.

Hvør viðtala kostar 15 kr. og verður goldin kontant til sjúkrahúsið. Límur í rav sjúkrakassa kunnu fáa sín part av kostnaðinum endurgoldnan við at venda sær til sjúkrakassan.

SJÚKRAHÚSSTJÓRN,
28. mai 1953.

25 ára minnisdagur grønu gentuskótanna

9. mei í ár vóru 25 ár síðani tær fyrstu gentur vórðu skótar í Föroyum.

Henrietta Hansen var tann, ið fekk hetta í gongd, tær fyrstu vóru bert 28 í tali. Nógv var líðið vaksíð síðani tá, umframt titlingarnar ið komu 4 ár aftaná hinar.

Henrietta Hansen segði nú eitt sindur frá, hvussu arbeiddi var tær fyrstu árin, tíanverri var so væl útlíðið, at hon mátti gera skjótt av.

Hon legði skótunum so eina við ikki at gloyma loysunnarorð skótanna: »Fram, um so góurnar eru brattar!«

Til seinast gav hon skótunum eitt föroyskt flagg, ið var gáva frá dr. Metu Lützen og henni, samstundis sum hon víð vókrum orðum minti um, hvat flaggið merkti.

Skrivarin Louisa Pedersen endaði við at biðja »Fæðir váre«.

Stóra tókk hava hesi fólk uppiborið fyri alt tað arbeiddi, tær hava lagt í hetta góða endamáli.

at socialt, organisations-, arbejdsfor-sikrings- og beskæftigelsesmæssigt står den færøske arbejder og fisker tilbage for kammeraterne i det øvrige Norden.

Men troen på en sejrrig fremgang i følgeskab med først og fremmest vore nordiske kammerater besjæler i dag det færøske socialdemokrati.